

تجزیه و تحلیل ساختار سرمایه مؤسسه مالی و اعتباری انصار و مقایسه آن با سایر مؤسسات مشابه^(۱) (در سالهای مالی ۱۳۸۲، ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴)

مصطفی رحیمی
دانشجوی کارشناسی ارشد
رشته حسابداری

دکتر غلامحسین تقی نناج
استادیار دانشگاه امام حسین(ع)

چکیده

این مقاله پژوهشی به دنبال تعیین جایگاه مؤسسه مالی و اعتباری انصار در میان مؤسسات مالی و اعتباری و ارائه یک مبنای مقایسه^۱ با استفاده از ابزارها، روشها و الگوهای حسابداری و در پی پاسخگویی به این سؤال است که آیا ساختار سرمایه مؤسسه مالی و اعتباری انصار از ترکیب بهینه ای برخوردار است. به منظور پاسخگویی به این سؤال چهار فرضیه تنظیم و به بوته آزمون نهاده شد که پس از آزمون فرضیه ها نتایج قابل توجهی به دست آمده است. نتایج تجزیه و تحلیل ساختار سرمایه مؤسسه انصار و مقایسه آن با سایر مؤسسات مشابه از طریق آزمون فرضیه های تحقیق و با استفاده از اطلاعات، نشان داد که مؤسسه در زمینه فعالیت قرض الحسنه، مقام نخست را بین بانکها و مؤسسات مورد بررسی به خود اختصاص داده است اما ساختار سرمایه این مؤسسه از ترکیب بهینه ای برخوردار نیست و لزوم اصلاح و تغییر در ساختار سرمایه به منظور بهینه کردن آن ضروری است. **کلید واژه ها:** مؤسسه مالی و اعتباری انصار، تجزیه و تحلیل ساختار سرمایه، قرض الحسنه در نظام بانکداری، روشها و الگوهای حسابداری.

مقدمه

در صنعت بانکداری^۱، حقوق صاحبان سهام^۲ معمولاً حجم اندکی از منابع مالی را تشکیل می دهد و بخش عمده منابع مالی از طریق جذب سپرده های مشتریان و یا استقراض از سایر بانکها تأمین می شود.

نوع ترکیب بدهی و سرمایه شرکتها و مؤسسات، اساس مالکیت داراییهای آن را نشان می دهد. این ترکیب به هر میزان بهینه تر باشد، می تواند در توان مالی، کارایی و بازدهی^۳، توان سودآوری، ریسک^۴ و مخاطره و کنترل یا نظارت شرکت یا مؤسسه تأثیر مناسب داشته باشد. با توجه به اینکه ادامه فعالیت شرکتها و علاقه مندی صاحبان سرمایه به سلامت بیشتر این ترکیب است و هدف نظریه های ساختار سرمایه تحقیق برای دستیابی به ساختار بهینه سرمایه است، ضروری است ساختار سرمایه هر شرکتی مورد ارزیابی قرار گیرد تا در صورت لزوم توسط تصمیم گیرندگان نسبت به اصلاح و بهینه کردن آن اقدام لازم به عمل آید.

لازم به یادآوری است اهداف و سیاستهای مؤسسه مالی و اعتباری انصار تاکنون در جهت توسعه فرهنگ پسندیده قرض الحسنه متمرکز بوده و نتایج این بررسی بیانگر موفقیت مؤسسه در این خصوص طی عملکرد چندین ساله خود بوده است. هم چنین دارا بودن بالاترین رتبه در زمینه فعالیت قرض الحسنه بین بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری مورد بررسی، دلیل بر تأیید این امر است؛ لذا با عنایت به رویکرد مؤسسه مالی و اعتباری انصار در جهت همسویی با سیاستهای دولت و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و تعیین جایگاه آن در گروه مؤسسات مالی و اعتباری و بانکها و نیز با توجه به ویژگیهای خاص ساختار سرمایه این رشته از صنعت

1- Banking.
3- Return.

2- Equity.
4- Risk.

نسبت به سایر واحدهای اقتصادی، این بررسی می تواند در جهت بهبود تصمیمات مدیریت، کنترل و پوشش نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت آن نقش مؤثری ایفا کند.

تعریف واژگان و اصطلاحات تخصصی

در این بخش به اختصار به معرفی واژه ها و اصطلاحات تخصصی در این بررسی پرداخته می شود.

ساختار سرمایه^۱

ساختار سرمایه از عناصر تشکیل دهنده سمت چپ ترازنامه حاصل شده است. ساختار سرمایه، اساس مالکیت داراییهای شرکت را نشان می دهد. «ساختار مالی هر بانک، ترکیبی از بدهیها و حقوق صاحبان سهام است که به وسیله آنها داراییهای بانک تأمین می گردد» (پورحیدری، ۱۳۴۷).

جریان منابع مالی در سیستم بانکی

نرخ سود مورد اعمال برای اعطای وام در سطح بین بانکها بر مبنای «قیمت درخواستی»^۲ است. در حالی که نرخ سود استقراض منابع مالی بین بانکها بر اساس «قیمت پیشنهادی»^۳ صورت می گیرد. بانکها در بسیاری از کشورها به نگهداری درصدهای از سپرده های جذب خود در حسابی خاص، تحت عنوان سپرده (ذخیره) قانونی^۴ نزد بانک مرکزی ملزم هستند (دارمین و بیسادا، ۱۳۸۵: ۱-۲).

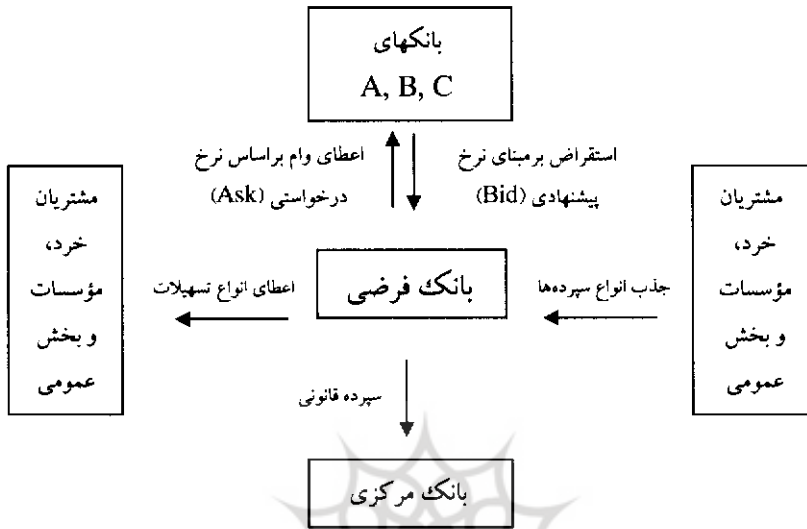
1 - Capital Structure.

3 - Bid Rate

2 - Ask Rate

4 - Reserve Requirement

نمودار جریان منابع مالی در سیستم بانکی

سپرده های ذخیره ای^۱

این سپرده ها بایات ترین شکل تأمین منابع از سپرده گذاران و با نام حسابهای پس انداز هستند که به صورت دیداری نیست و فقط از طریق مراجعه صاحب حساب قابل پرداخت خواهد بود. هزینه های جذب این گونه سپرده ها شامل هزینه تبلیغات جذب سپرده و هزینه جوایز قرعه کشی است. *مطالعات فرنگی*

سپرده های دیداری^۲

این قلم از سپرده ها مانده حساب در گردش مشتریان را نشان می دهد و برای تسهیل پرداختها در عملیات تجاری، گشایش می یابد. بدین لحاظ این نوع سپرده ها در هر زمانی قابل برداشت، و از لحاظ نظری در میان منابع تأمین وجوه از بیشترین نوسان برخوردار است. به طور کلی این نوع سپرده ها ارزان قیمت ترین منابع بانک به شمار می رود (کریستوفر و بالتروپ، ۱۳۸۳: ۱۲۰).

سپرده های مدت دار^۱ (کوتاه مدت و بلندمدت)

وجوهی است که برای مدت معین یا نامعین به وسیله اشخاص حقیقی یا حقوقی تحت عنوان سپرده سرمایه گذاری کوتاه مدت یا بلند مدت در اختیار بانکها یا مؤسسات اعتباری قرار می گیرد. بانکها از این طریق نسبت به اعطای تسهیلات، اقدام و منافع آن را پس از وضع حق الوکاله خود نسبت به مدت و مبلغ سپرده طبق آیین نامه های بانکی بین سپرده گذاران تقسیم می کنند (بهمند و بهمنی، ۱۳۷۶: ۱۰۲).

تسهیلات اعطایی

از دیدگاه قانون عملیات بانکی بدون ربا هر یک از شیوه های مختلف تأمین مالی یا تضمین تعهدات واحدهای اقتصادی، گونه ای از تسهیلات اعطایی است. بنابراین تسهیلات اعطایی را می توان یک یا ترکیبی از موارد ذیل دانست:

- ۱- تأمین تمام یا قسمتی از منابع مالی (جاری و ثابت) هر فعالیت اقتصادی
- ۲- قبول تعهد یا تضمین آثار مالی تمام یا قسمتی از تعهدات مشتریان بانک (هدایتی، سفری، کلهر و بهمنی، ۱۳۷۸: ۸۰).

ترکیب منابع و ترکیب مصارف

اصطلاح ترکیب منابع و ترکیب مصارف در بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری بیانگر انواع مختلف ارقام تشکیل دهنده منابع (از جمله سپرده های جذب شده از مشتریان) و انواع مختلف ارقام تشکیل دهنده مصارف (از جمله تسهیلات اعطایی، اعم از قرض الحسنه و سایر عقود اسلامی) است.

نسبتهای مالی

نسبتهای مالی، برخی از ابزارها و روشهایی است که می توان با استفاده از آنها صورتهای مالی هر واحد تجاری را مورد تجزیه و تحلیل قرار داد و ارزیابی کرد.

به طور کلی نسبت‌های مالی به چهار گروه اصلی تقسیم می‌شود (وستون و بریگام، ۱۳۸۰: ۳۷):

الف: نسبت‌های نقدینگی ب: نسبت‌های اهرمی ج: نسبت‌های فعالیت د: نسبت‌های سودآوری

نسبت کفایت سرمایه^۱

کارکرد اصلی این نسبت حمایت بانک در برابر زیانهای غیر منتظره و نیز حمایت از سپرده گذاران و اعتبار دهندگان است.

(اقدام بالای خط (ضریب ریسک) + اقدام زیر خط (ضریب تبدیل) (ضریب ریسک)) / سرمایه پایه = نسبت کفایت سرمایه

حداقل نسبت کفایت سرمایه برای تمام بانکها و مؤسسات اعتباری (اعم از دولتی و غیر دولتی) ۸ درصد تعیین شده است. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران می‌تواند در مواردی که استانداردهای بین المللی و یا ضرورت حفظ سلامت بانکها و مؤسسات اعتباری اقتضا کند، حدود بیشتری را برای تمام یا برخی از بانکها و مؤسسات اعتباری تعیین کند.^(۲)

اهداف تحقیق

هدف اساسی در تحقیق کاربردی دستیابی به پیامدهای عملی، پیدا کردن راه حل برای مسائل واقعی، توسعه دانش کاربردی در زمینه ای خاص و ابداع و اختراع وسایل و روشها برای کارهای عملی است. تحقیق کاربردی را تحقیق تصمیم‌گرا^۲ یا تحقیق ارزشیابی^۳ نیز می‌گویند. انگیزه اصلی تحقیق، پاسخگویی به نیازهای دیگران و حل مشکلات و استفاده مستقیم از نتایج تحقیق است (حسن زاده،

1-Capital Adequacy Regulation.

2-Decision-oriented

3-Evaluation

۱۳۸۳: ۱۳۹).

اهداف این تحقیق شامل تعیین جایگاه مؤسسه مالی و اعتباری انصار در میان مؤسسات مالی و اعتباری و ارائه یک مبنای مقایسه^۱ با استفاده از روشها، الگوها، مدلها و شیوه‌های حسابداری است که می‌تواند در جهت شناسایی، ارزیابی، مقایسه، کنترل و مدیریت ساختار سرمایه مؤسسه مالی و اعتباری انصار مؤثر واقع شود.

سؤال اصلی تحقیق

برای متمرکز شدن بر موضوع تحقیق لازم است سؤالی طرح شود که بیانگر طرح کلی تحقیق باشد و محقق بتواند با استفاده از فرضیه‌های تحقیق، که در پی سؤال اصلی این بررسی مطرح خواهد شد، پاسخ منطقی برای آن به دست آورد. سؤال اصلی که برای این تحقیق مطرح می‌گردد این است:

«آیا ساختار سرمایه مؤسسه مالی و اعتباری انصار از ترکیب بهینه ای برخوردار

است؟»

فرضیه‌های تحقیق پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

برای پاسخ دادن به سؤال اصلی تحقیق از چهار فرضیه زیر استفاده شده است:

- ۱- ترکیب بکارگیری منابع و مصارف در ساختار سرمایه مؤسسه مالی و اعتباری انصار در وضعیت عادی قرار دارد.
- ۲- ساختار سرمایه مؤسسه مالی و اعتباری انصار از نظر نسبت بدهی به کل داراییها در وضعیت عادی قرار دارد.

۳- ساختار سرمایه مؤسسه مالی و اعتباری انصار از نظر وزن داراییها به کل منابع در وضعیت عادی است.

۴- ساختار سرمایه مؤسسه مالی و اعتباری انصار از نظر ریسک مالی در سطح پایینی است.

روش تحقیق

روشهای تحقیق در واقع ابزارهای دستیابی به موفقیت است. روشهای تحقیق متعدد است و هر روش تا اندازه ای به کشف قوانین علمی کمک می کند. در هر پژوهش، محقق تلاش می کند تا مناسبترین روش را انتخاب کند و آن، روشی است که دقیقتر از روشهای دیگر قوانین، واقعیت را کشف می کند. بنابراین، شناخت واقعیتهای موجود و پی بردن به روابط میان آنها مستلزم انتخاب روش مناسب است. انتخاب روش تحقیق به عواملی مانند ماهیت موضوع تحقیق، اهداف و سؤالات تحقیق، دامنه موضوع تحقیق و امکانات اجرایی بستگی دارد. هدف از انتخاب روش تحقیق این است که پژوهشگر مشخص کند چه شیوه و روشی را در پیش گیرد تا او را هر چه دقیقتر، آسانتر، سریعتر و ارزانتر در دستیابی به پاسخ یا پاسخهایی برای پرسش یا پرسش های تحقیق مورد نظر کمک کند (حسن زاده، ۱۳۸۳: ۱۳۷).

روش تحقیق در این پژوهش از آنجا که به بررسی وضع موجود می پردازد در قلمرو تحقیقات تحلیلی قرار دارد و از آنجا که با استفاده از اطلاعات مالی به تجزیه و تحلیل فرضیه های تحقیق پرداخته می شود از نوع بررسی و کتابخانه ای به شمار می رود. این تحقیق از حیث هدف از نوع تحقیقهای کاربردی است و از لحاظ تجزیه و تحلیل داده ها تحقیقی توصیفی و از نوع بررسی به شمار می آید. هم چنین با توجه به اینکه این تحقیق به مقایسه نتایج داده های تحقیق مؤسسه مالی و اعتباری انصار با

روند سه ساله و اطلاعات سایر مؤسسات مشابه (مؤسسات مالی و اعتباری بنیاد و توسعه و بانکهای کارآفرین و پارسیان) می پردازد از نوع تحقیقات مقایسه ای هم به شمار می رود.

اطلاعات مورد نیاز این تحقیق در دو بخش مورد توجه قرار گرفته و جمع آوری شده است: اول اطلاعات مربوط به بخش مبانی نظری و ادبیات موضوعی و دوم اطلاعات مربوط به تجزیه و تحلیل داده ها که اطلاعات بخش اول از طریق مطالعات کتابخانه ای جمع آوری شده و اطلاعات بخش دوم این پژوهش از روش میدانی و با مراجعه به مؤسسات مالی و اعتباری، بانکها و اینترنت گردآوری شده است.

نتایج تحقیق

نتایج تجزیه و تحلیل اطلاعات این پژوهش به طور کلی نشان می دهد که ساختار سرمایه مؤسسه مالی و اعتباری انصار از ترکیب بهینه ای برخوردار نیست. هم چنین مقایسه نتایج تحقیق نشان می دهد که ساختار سرمایه مؤسسات مالی و اعتباری مورد بررسی در ترکیب به کارگیری منابع نسبت به مؤسسه مالی و اعتباری انصار از وضعیت مناسبتری برخوردار است؛ ولی در سایر عوامل با اندکی تفاوت از ترکیب بهینه ای برخوردار نیست. ضمن اینکه نتیجه تحقیق نشاندهنده عملکرد بسیار خوب مؤسسه در زمینه فعالیت قرض الحسنه و ارائه خدمات ارزشمند قرض الحسنه به عموم اقشار جامعه بوده و از این نظر نسبت به سایر بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری مورد بررسی مقام اول را به خود اختصاص داده است.

علاوه بر این نتایج تجزیه و تحلیل تحقیق نشان داد که ساختار سرمایه بانکهای پارسیان و کارآفرین نسبت به مؤسسات مالی و اعتباری از ترکیب بهینه ای برخوردار است.

از این تحقیق می‌توان نکات قابل توجهی را به شرح ذیل استخراج کرد:

۱- پژوهش، فرضیه اول را مبتنی بر اینکه ترکیب بکارگیری منابع و مصارف در ساختار سرمایه مؤسسه مالی و اعتباری انصار در وضعیت عادی قرار دارد، رد می‌کند و نشان می‌دهد که به کارگیری منابع و مصارف در ساختار سرمایه مؤسسه مالی و اعتباری انصار در وضعیت عادی قرار ندارد. و دلیل عمده آن این است که تسهیلات ارزان قیمت، بیشترین سهم را از مصارف مؤسسه به خود اختصاص داده است و تسهیلات سودآور به رغم بودن ترکیب منابع موجود و سیر صعودی منابع به سمت منابع گرانقیمت، سهم کمتری را به خود اختصاص داده و همین امر کاهش سودآوری مؤسسه در روند سالهای گذشته را سبب شده است.

۲- مقایسه ترکیب به کارگیری منابع و مصارف در ساختار سرمایه مؤسسه مالی و اعتباری انصار با سایر مؤسسات مشابه، نشان از تفاوت فاحش در نوع مصارف مؤسسه انصار با سایر مؤسسات مشابه دارد.

در واقع عمده مصارف مؤسسه در قالب قرض الحسنه و تسهیلات غیرسودآور بوده در صورتی که این ترکیب در مؤسسات و بانکهای مورد بررسی، عکس این ترکیب مؤسسه انصار است؛ یعنی عمده مصارف آنها از نوع تسهیلات غیر قرض الحسنه و سود آور بوده که البته عمده ترین دلیل آن، همان طور که در فصول قبل نیز اشاره شد، نوع فعالیت، ماهیت و اهداف سازمانی مؤسسه بوده است.

۳- در بخش ترکیب منابع، بخش عمده ای از منابع مؤسسه راسپرده قرض الحسنه و جوهر اداره شده تشکیل داده که مدیریت آن در اختیار مؤسسه نبوده است در صورتی که روش مصرف آن به نوعی بوده که حجم زیاد تسهیلات قرض الحسنه را به خود اختصاص داده و باعث ایجاد انحراف مصرف نیز شده است.

۴- مؤسسه انصار به دلیل دارا بودن ماهیت فعالیت قرض الحسنه و مأموریت ارائه

خدمات، نتوانسته است ترکیب بهینه منابع و مصارف را رعایت کند.

۵- پژوهش، فرضیه دوم را مبتنی بر اینکه ساختار سرمایه مؤسسه مالی و اعتباری انصار از نظر نسبت بدهی به کل داراییها در وضعیت معمولی قرار دارد، رد می کند و نشان می دهد که به دلیل کافی نبودن سرمایه و افزایش بدهی به دلیل افزایش جذب منابع از طریق سپرده گذاران، ساختار سرمایه مؤسسه مالی و اعتباری انصار از نظر نسبت بدهی به کل داراییها در وضعیت عادی قرار ندارد.

۶- مقایسه نسبت بدهی مؤسسه انصار با سایر مؤسسات مشابه نشان می دهد این نسبت در مؤسسه انصار نسبت به همین شاخص در مؤسسات بنیاد و توسعه از وضعیت مطلوبتری برخوردار بوده است ولی در مقایسه با همین نسبت در بانکهای پارسیان و کارآفرین میزان بیشتری دارد.

۷- نسبت کفایت سرمایه در مؤسسه انصار در سالهای ۱۳۸۲، ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴ به ترتیب ۷، ۵/۸ و ۳/۹ درصد است که نسبت به حداقل ۸ درصد نرخ تعیین شده از سوی بانک مرکزی در سطح پایینی قرار دارد و بیانگر این مطلب است که سرمایه مؤسسه در سطح کمتری از حد عادی قرار دارد؛ در ضمن عدم رعایت نسبت ۸ درصدی کفایت سرمایه در مؤسسه، نسبت بدهی مؤسسه را نیز در وضعیت غیر معمولی قرار داده است.

هم چنین به دلیل ثابت بودن سرمایه مؤسسه و عدم افزایش آن از زمان شروع فعالیت مؤسسه تاکنون و افزایش حجم فعالیت، این وضعیت در سالهای مورد بررسی روند نزولی پیدا کرده است.

۸- مقایسه نسبت کفایت سرمایه با سایر مؤسسات مشابه نشان می دهد نسبت کفایت سرمایه مؤسسه انصار نسبت به مؤسسه بنیاد در وضعیت بهتری قرار دارد؛ ضمن اینکه این نسبت در بانک پارسیان و بانک کارآفرین بین ۸ تا ۱۲/۵ درصد و در

وضعیت عادی واقع شده است.

۹- از نتایج این تحقیق مشخص می شود مؤسسات مالی و اعتباری (غیر از مؤسسه مالی و اعتباری توسعه) مورد بررسی به لحاظ نداشتن مجوز فعالیت و عدم نظارت از سوی بانک مرکزی، دستورالعمل کفایت سرمایه و حداقل نرخ اعلام شده را برای این نسبت رعایت نکرده اند. در صورتی که بانکهای مورد این بررسی، که تحت نظارت بانک مرکزی قرار دارند، ضوابط اعلامی را مد نظر قرار داده و اجرا کرده اند. ۱۰- پژوهش، فرضیه سوم را مبتنی بر اینکه ساختار سرمایه مؤسسه مالی و اعتباری انصار از نظر وزن داراییها به کل منابع در وضعیت عادی قرار دارد، رد می کند. تجزیه و تحلیلها حاکی است که ساختار سرمایه مؤسسه مالی و اعتباری انصار از نظر وزن داراییها به کل منابع در وضعیت عادی قرار ندارد.

۱۱- نسبت داراییهای درآمدزا به کل داراییها در مؤسسه انصار با مؤسسه بنیاد حدوداً برابر است ولی نسبت به بانکهای پارسیان و کارآفرین نسبت کمتری را شامل می شود؛ ضمن اینکه نوع داراییهای درآمدزای این بانکها و مؤسسه بنیاد از مؤسسه انصار متفاوت است؛ چراکه عمده تسهیلات آنها از نوع تسهیلات غیر قرض الحسنه بوده و دارای سود بیشتری است.

۱۲- مؤسسه بخش عمده ای از منابع خود را، که می توانست در جریان عملیات مؤسسه قرار گیرد، صرف تأمین داراییهای ثابت کرده و عملاً از جریان خارج نموده و کنارگذاشته است (این در صورتی است که در بخش زمین و ساختمان تأثیر افزایش ارزش تورمی کشور در نظر گرفته نشود).

۱۳- در بخش نسبت داراییهای ثابت به حقوق صاحبان سرمایه محاسبات، نشان می دهد، مؤسسه طی سالهای مورد بررسی بیش از سقف مجاز ابلاغی از حقوق صاحبان سرمایه را صرف تأمین داراییهای ثابت کرده است که نشاندهنده عدم

رعایت آیین نامه اجرایی تبصره ۶ ماده ۳۴ قانون پولی بانکی کشور در مورد تأمین دارایی ثابت به میزان ۳۰ درصد سرمایه بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری است.

۱۴- پژوهش، فرضیه چهارم را مبتنی بر اینکه ساختار سرمایه مؤسسه مالی و اعتباری انصار از نظر ریسک مالی در سطح پایینی قرار دارد، رد می کند. از تجزیه و تحلیلها چنین نتیجه گیری می شود که خطرپذیری مالی ساختار سرمایه مؤسسه مالی و اعتباری انصار در سطح بالایی قرار دارد.

۱۵- براساس نتایج محاسبات مشاهده می شود میزان بازدهی داراییهای (ROI) مؤسسه در سالهای مورد بررسی در سطح پایینی قرار داشته است.

نکته قابل توجه در این بررسی کاهش میزان بازدهی داراییها به دلیل عدم استفاده بهینه از منابع، ترکیب نامتناسب مصارف، افزایش هزینه ها به دلیل جذب و افزایش منابع گرانقیمت و سپرده های سرمایه گذاری و کاهش روند رشد منابع ارزانقیمت به تناسب منابع گرانقیمت است.

۱۶- محاسبات بخش میزان بازدهی ارزش ویژه (ROE) نشان می دهد میزان این نسبت در مؤسسه طی سالهای مورد بررسی (غیر از سال ۱۳۸۲) در سطح پایینی قرار داشته است.

در این بررسی شاهد زیادبودن دامنه تغییرات این نسبت طی سالهای مورد بررسی هستیم؛ چرا که نسبت بدهی مؤسسه طی سالهای مورد بررسی زیاد بوده و نسبت مالکانه یا سهم حقوق صاحبان سهام از مجموع داراییها در سطح پایینی قرار داشته است؛ لذا درجه خطرپذیری این نسبت در این وضعیت زیاد بوده و دامنه تغییرات نسبت بازدهی حقوق صاحبان سرمایه بسیار تحت تأثیر نتایج عملکرد و میزان سود یا زیان مؤسسه بوده است.

۱۷- در بخش مقایسه ای میزان نسبت بازدهی دارایی، نسبت بازدهی داراییها در

سالهای ۱۳۸۲، ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴ ملاحظه می شود، مؤسسه انصار نسبت به سایر مؤسسات، بازدهی دارایی کمتری داشته است اما بانکهای پارسیان و کار آفرین، میزان بازدهی دارایی مطلوبی داشته اند؛ ضمن اینکه بازدهی داراییها در مؤسسات بنیاد و توسعه نیز در سطح پایینی قرار دارد.

۱۸- در بخش مقایسه ای میزان نسبت بازدهی ارزش ویژه نیز به نسبت بازدهی ارزش ویژه مؤسسه به علت وجود زیان در عملکرد سالهای ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴ در سطح پایینی قرار داشته است و مؤسسات بنیاد و توسعه از میزان زیاد این نسبت در سالهای مورد بررسی بهره می برند و بانکهای پارسیان و کار آفرین نیز دارای بازدهی ارزش ویژه مناسبی هستند.

سرانجام با توجه به بررسیها توسط محقق از اطلاعات موجود در نشریات، مقالات، کتابها، صورتها و گزارشهای مالی این نتیجه به دست آمد که مؤسسه مالی و اعتباری انصار، که فعالیت و اهداف اصلی خود را در زمینه قرض الحسنه و ارائه خدمات قرار داده صرفاً به دنبال کسب سود و حداکثر کردن آن نبوده است؛ ضمن اینکه تسهیلات تکلیفی در روند فعالیت مؤسسه در کاهش میزان درآمد آن، تأثیر بسزایی داشته است.

در مقایسه ساختار سرمایه مؤسسه انصار با سایر مؤسسات مشابه، مشخص شد، مؤسسات مالی و اعتباری که مجوز فعالیت از بانک مرکزی ندارند به علت رعایت نکردن استانداردهای لازم، ساختار سرمایه مطلوبی ندارند ولی این گونه مؤسسات به دلیل کم بودن سرمایه، خطرپذیری بسیاری دارند.

هم چنین مؤسسه مالی و اعتباری انصار در زمینه حجم پرداخت تسهیلات قرض الحسنه طی سالهای یاد شده با اختلاف زیادی از مؤسسات و بانکهای مورد بررسی، رتبه اول را داراست.

نکته قابل توجه دیگر اینکه با ایجاد فضای بازار رقابتی در این شاخه از صنعت طی سالهای اخیر، سمت و جهت تأمین منابع بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری از سپرده های قرض الحسنه به سمت سپرده های سرمایه گذاری تغییر کرده است؛ یعنی هزینه های تأمین مالی و جذب سپرده این مؤسسات روند افزایشی پیدا کرده است. البته با توجه به افزایش بهای تمام شده منابع و ابلاغ سیاستهای اخیر دولت در جهت کاهش نرخ سود تسهیلات اعطایی بانکها و مؤسسات مالی، انتظار کاهش شدید سود فعالیتهای این بخش از واحدهای اقتصادی دور از انتظار نیست.

پیشنهادهای

نتایج تحقیق نشان می دهد که ساختار سرمایه مؤسسه مالی و اعتباری انصار از ترکیب بهینه ای برخوردار نیست. در این راستا و در جهت بهبود ترکیب منابع تأمین مالی به گونه ای مطلوب و اصلاح ساختار سرمایه مؤسسه مالی و اعتباری انصار و به منظور کمک به مدیریت نسبت به بهینه کردن تأمین منابع مالی، سودآوری، تصمیم گیری، کنترل و نظارت، خطرپذیری و بازدهی و ارتقای سطح کیفی مؤسسه، پیشنهادهایی به شرح ذیل ارائه می شود:

۱- مؤسسه باید بر اساس مدل ذیل از میزان مجاز سپرده های مدت دار کلاً در جهت ارائه تسهیلات سودآور استفاده کند.

$$A = [£(x, y)] \times 100\%$$

در مدل فوق:

A میزان مصرف مجاز در تسهیلات سودآور، x میزان سپرده های کوتاه مدت مجاز به منظور استفاده و y میزان سپرده های بلند مدت مجاز برای استفاده است.

۲- در صورت محدودیت در مصرف منابع مدت دار در قالب تسهیلات، مؤسسه باید از این منابع در سرمایه گذاریهای دیگری استفاده کند تا هزینه های تأمین آن را جبران نماید.

۳- میزان مجاز مصرف قرض الحسنه مؤسسه بر اساس مدل ذیل، فقط باید از محل سپرده های قرض الحسنه جذب شده پرداخت شود و مصرف قرض الحسنه از منابع سپرده های مدت دار صورت نپذیرد:

$$B = [£ (h, f, e)] \times 100\%$$

که در این مدل:

B میزان مصرف مجاز در تسهیلات قرض الحسنه، h میزان سپرده های قرض الحسنه پس انداز برای استفاده، f میزان سپرده های قرض الحسنه جاری به منظور استفاده و e میزان سپرده های قرض الحسنه وجوه اداره شده برای استفاده است.

۴- با توجه به اینکه بخش عمده ای از فعالیت مؤسسه را منابع و مصارف وجوه اداره شده تشکیل می دهد، لازم است این نوع فعالیت از کار اصلی مؤسسه جدا، یا نسبت به محاسبه و جبران هزینه های این بخش از فعالیت، تدبیری اتخاذ شود.

۵- ایجاد بازار رقابت در این شاخه از صنعت در کشور طی سالهای اخیر، ایجاد می کند مؤسسه در جهت جذب منابع ارزشمند خود تلاش بیشتری کند و با استفاده از ابزارهایی چون تبلیغات صحیح و مؤثر، جوایز متناسب، ارائه خدمات گوناگون و استفاده از راهکارهای علمی دیگر، نسبت به کاهش هزینه های تأمین مالی اقدام کند.

۶- با توجه به اتخاذ سیاستهای جدید دولت در جهت کاهش نرخ تسهیلات بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری، پیشنهاد می شود مؤسسه، عمده منابع خود را در

جهت ارائه تسهیلات مشارکتی و سرمایه گذاری های سودآور به کارگیری کند.
 ۷- مهمترین اقدامی که مؤسسه باید به منظور رسیدن به استاندارد اعلام شده بانک مرکزی یعنی رعایت حداقل نرخ ۸ درصدی کفایت سرمایه انجام دهد، افزایش سرمایه مورد نیاز خود براساس مدل ارائه شده ذیل است:

$$\frac{(A + \Delta A) + B}{C} \geq \%A$$

در این مدل:

A سرمایه اصلی (درجه اول)، ΔA میزان افزایش در سرمایه اصلی، B سرمایه تکمیلی^(۳) (درجه دوم) و C داراییهای موزون شده عبارت است از تمام اقسام داراییهای بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری که باید برحسب ضرایب ریسک مربوط به هر یک از اقسام دارایی و بر اساس دستورالعمل کفایت سرمایه به ترتیب از صفر، ۲۰، ۵۰ و ۱۰۰ درصد موزون شود و در این مدل مورد استفاده قرار گیرد.

۸- کاهش نسبت بدهی مؤسسه با افزایش سرمایه مورد نیاز به منظور کم کردن

خطرپذیری مالی مؤسسه و ایجاد امنیت لازم سرمایه گذاری برای سپرده گذاران

۹- رعایت استانداردهای لازم در جهت گرفتن مجوز نهایی فعالیت از بانک

مرکزی جمهوری به عنوان پشتوانه ای در جهت پذیره نویسی و ارائه سهام مؤسسه در

بازار سرمایه کشور و ایجاد اعتماد و اعتبار بین سرمایه گذاران

۱۰- کاهش داراییهای ثابت و راکد مؤسسه به منظور افزایش میزان بازدهی

داراییها

۱۱- استفاده بهینه از داراییهای ثابت و غیر کارآمد موجود و به کارگیری صحیح

آن بخش از داراییهای ثابتی که بلااستفاده است.

۱۲- افزایش بازدهی منابع انسانی با ایجاد انگیزه های لازم و ایجاد امنیت شغلی و

توزیع مناسب نیروی انسانی به منظور افزایش بهره وری

۱۳- افزایش درآمد مؤسسه با استفاده از سرمایه گذاری در ایجاد و تقویت

شرکتهای تحت پوشش

۱۴- ارائه خدمات جانبی و به کارگیری و استفاده صحیح از داراییهای جاری

و کوتاه مدت و بویژه نقدینگی در مؤسسه

۱۵- کاهش دادن یا ثابت نگهداشتن هزینه های سربار مؤسسه و جلوگیری از

کارهای موازی که در سازمان به علت نواقص سیستمی صورت پذیرفته است و باعث

افزایش هزینه می شود.

یادداشتها:

۱- این مقاله برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حسابداری نویسنده به راهنمایی آقای دکتر غلامحسین تقی نتاج عضو هیأت علمی دانشگاه امام حسین (ع) و مشاوره دکترسید جلال صادقی شریف عضو هیأت علمی دانشگاه شهید بهشتی با عنوان «تجزیه و تحلیل ساختار سرمایه مؤسسه مالی و اعتباری انصار و مقایسه آن با سایر مؤسسات مشابه در سالهای مالی ۱۳۸۲، ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴» در تیرماه ۱۳۸۶ می باشد.

۲- آیین نامه کفایت سرمایه بانکها و مؤسسات اعتباری مصوب ۲۹ بهمن ۱۳۸۲ شورای پول و اعتبار.

۳- مجموع سرمایه تکمیلی، حداکثر می تواند معادل سرمایه اصلی در محاسبات قرار گیرد و مبلغ مازاد سرمایه تکمیلی در این فرمول منظور نمی شود.

منابع فارسی

بهمند، محمد؛ بهمنی، محمود (۱۳۷۶). بانکداری داخلی - ۱ (تجهیز منابع پولی). تهران: مؤسسه عالی

بانکداری ایران. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

پور حیدری، حمید (۱۳۴۷). بررسی عوامل تعیین کننده ساختار مالی شرکتهای پذیرفته شده در بورس.

پایان نامه کارشناسی ارشد. تهران: دانشکده مدیریت بازرگانی دانشگاه تهران.

حسن زاده، رمضان (۱۳۸۳). روشهای تحقیق در علوم رفتاری. تهران: ساوالان.

دارمین، جی؛ بیسادا، یوسف (۱۳۸۵). مدیریت دارایی و بدهی: راهنمایی برای خلق ارزش و کنترل

ریسک. تهران: پژوهشکده پولی و بانکی.

کریستوفر، جی؛ بالتروپ، دایانا مک نافتن (۱۳۸۳). تفسیر گزارشها و صورت های مالی بانکها. تهران:

پژوهشکده پولی و بانکی.

وستون، فرد؛ بریگام، یوجین (۱۳۸۰). مدیریت مالی. تهران: آگاه.

هدایتی، علی اصغر؛ سفری، علی اصغر؛ کلهر، حسن؛ بهمنی، محمود (۱۳۷۸). عملیات بانکی داخلی - ۲

(تخصیص منابع). تهران: مؤسسه عالی بانکداری ایران. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

منابع اینترنتی

A - www.bankiran.com

B - www.bbank.ir

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

شروېشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی